

ΣΕΛΑΣ - Σπηλαιολογικός Ελληνικός Αθλητικός Σύλλογος

Πασίωνος 44-46

Τ.Κ. 116 31 Ν. Κόσμος Αθήνα

Τηλ. +30-210-90.20.171 FAX +30-210-76.48.397

Σπηλαιολογική Έκθεση

ΣΠΗΛΛΑΙΟ-ΚΑΤΑΒΟΘΡΑ «ΔΕΡΣΙΟΣ»

8 Ιουνίου 2003

Σπηλαιοκατάδυση και εξερεύνηση νέων τμημάτων του σπηλαίου-καταβόθρας «Δέρσιος» από τον Σπηλαιολογικό Ελληνικό Αθλητικό Σύλλογο Σ.Ε.Λ.Α.Σ.

Πανοραμική άποψη του οροπεδίου της παλαιόχωρας, και το σημείο στο οποίο βρίσκεται η καταβόθρα.

Το σπήλαιο-καταβόθρα «Δέρσιος» βρίσκεται στο οροπέδιο της Παλαιόχωρας, σε υψόμετρο 775μ., και ανήκει στα διοικητικά όρια του Δήμου Τυρού ή Τυροσαπουνακαϊίκων του Νομού Αρκαδίας. Η απόσταση από τον Τυρό είναι περίπου 45' και η πρόσβαση σ' αυτό γίνεται από χωματόδρομο.

Το στίγμα του GPS είναι:

N 37ο 15' 32.1" , **E022ο46' 49.2"** , **MAP DATUM: WGS_84.**

Μέρος της ομάδα του Σ.Ε.Λ.Α.Σ. προετοιμάζεται για την κατάβαση στην καταβόθρα.

Πριν ενάμιση χρόνο ο Σ.Ε.Λ.Α.Σ. επισκέφτηκε για πρώτη φορά το σπήλαιο και έκανε αυτοψία. Διαπιστώθηκε ότι στα 257μ. μήκος και -81μ. υψομετρικό βάθος, υπάρχει σιφόνι που αποτελεί φυσικό εμπόδιο για την παραπέρα προσέγγιση και εξερεύνηση του. Στο σημείο αυτό είχε σταματήσει και η Γαλλική ομάδα που πρώτη εξερεύνησε το σπήλαιο το 1977. Έκτοτε και όλες οι υπόλοιπες ομάδες που επισκέφτηκαν το σπήλαιο κατέληξαν στο ίδιο σημείο.

Με μια πιο προσεχτική ματιά είδαμε ότι το σιφόνι είναι σχετικά ευρύχωρο για σπηλαιοκατάδυση. Η θερμοκρασία σπηλαίου και νερού μετρήθηκε στους 13,6° C και 13° C αντίστοιχα. Η σχετική υγρασία ήταν 95%. Το επίπεδο της στάθμης παρατηρήθηκε

σταθερό. Η παροχή νερού στο σπήλαιο είναι παροδική, ανάλογα με τις βροχοπτώσεις οι οποίες προκαλούν ροή νερού μέσα σε αυτό. Λίγες μέρες μετά από κάθε βροχόπτωση το νερό σταματάει να ρέει και συγκεντρώνεται μόνο σε ορισμένα σημεία, δημιουργώντας μικρές λίμνες καθώς και το συγκεκριμένο σιφόνι.

Ήμασαν σίγουροι ότι το σπήλαιο επεκτεινόταν «στεγνό» και μετά το σιφόνι, ότι υπήρχε συνέχεια. Η αρχική μας ιδέα ήταν να γίνει σπηλαιοκατάδυση και να βρούμε πέρασμα που θα οδηγούσε πίσω απ' αυτό.

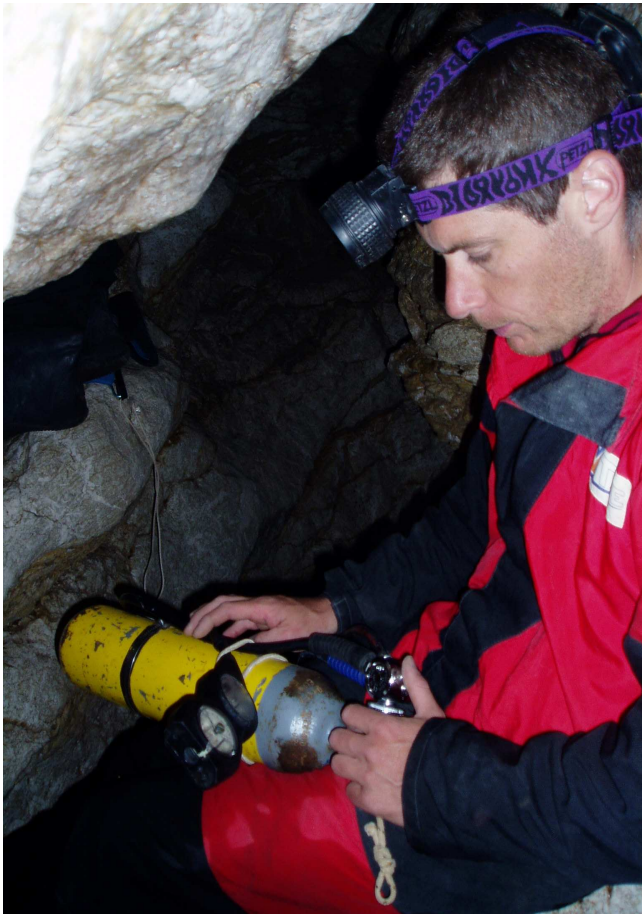
Στην συνέχεια θα αντλούσαμε το νερό με μηχανικά μέσα, αντλίες, γεννήτριες κ.λ.π. ώστε να μπορούν οι σπηλαιολόγοι να προσεγγίσουν εύκολα τα υπόλοιπα τμήματα του σπηλαίου και να συνεχίσουν την εξερεύνηση.

Αρχικά η αποστολή είχε προγραμματιστεί για τον χειμώνα. Οι έντονες όμως βροχοπτώσεις την περίοδο αυτή μας ανάγκασαν να αναβάλλουμε την εξερεύνηση για το τέλος της Άνοιξης, που ο καιρός είναι πιο σταθερός.

Το σπήλαιο-καταβόθρα «Δέρσιος» γίνεται πολύ επικίνδυνο κατά τη διάρκεια έντονης βροχόπτωσης. Πλημμυρίζει πολύ εύκολα και δεν έχει δίοδο διαφυγής σε περίπτωση που το νερό πέσει απότομα μέσα. Αξίζει να σημειωθεί ότι όλα τα νερά του οροπεδίου της Παλαιόχωρας διοχετεύονται μέσα στον «Δέρσιο». Σύμφωνα με μαρτυ-

Ο καταδυτικός εξοπλισμός προωθείται εντός της καταβόθρας από τον Αυγουστίνο Οικονόμου.

Ο Νίκος Μητσάκης ελέγχει προσεκτικά τον καταδυτικό εξοπλισμό του πριν την βουτιά.

Το χαμόγελο του Ν. Μητσάκη μεταφέρει, μαζί με τα νέα για την συνέχιση της σπηλιάς, και την χαρά της ανακάλυψης στα μέλη του Σ.Ε.Λ.Α.Σ. που περίμεναν για μια ώρα την επιστροφή του.

ρίες, **το 1907 η περιοχή είχε πλημμυρίσει**, με αποτέλεσμα η καταβόθρα να βουλώσει και το νερό να υπερχειλίσει αρκετά μέτρα ψηλότερα από την είσοδο της, πνίγοντας μάλιστα και δύο κατοίκους. Φέτος το Χειμώνα οι κάτοικοι της Παλαιόχωρας μας είπαν ότι είδαν το νερό να φτάνει ως την είσοδο της καταβόθρας. Χαρακτηριστικό είναι ότι σε όλο το σπήλαιο βλέπουμε σημάδια από ξύλα και φερτά υλικά κολλημένα στην οροφή του, σημάδι για το ύψος που φτάνει το νερό και μάλιστα με μεγάλη πίεση. Υπό αυτές τις συνθήκες θα ήταν αδύνατον να δουλέψουμε, ρισκάροντας επίσης να μπορούμε σε επικίνδυνες περιπτώσεις.

Στις **18 Μαΐου 2003 ο Σ.Ε.Λ.Α.Σ.** με υπεύθυνο της αποστολής τον **σπηλαιολόγο-σπηλαιοδύτη Νίκο Μητσάκη** έκανε μια πρώτη αυτοψία για την κατάσταση του σιφονιού. «Βρισκόμασταν κοντά στην περιοχή και ήταν μια ευκαιρία να πραγματοποιήσουμε μια αναγνωριστική βουτιά στο σιφόνι. Πρώτα έπρεπε βέβαια να τοποθετήσουμε καλά τις ασφάλειες και τα απαραίτητα σχοινιά όπου χρειαζότανε κατά μήκος του σπηλαίου. Η ασφάλεια είναι ο νούμερο ένα παράγοντας. Μετά έρχονται όλα τα υπόλοιπα. Θα χρειαζότανε να ανεβοκατέβει το σπήλαιο πολλής κόσμος και πολλές φορές με βαρύ φορτίο υλικών. Ένα ατύχημα ακόμα και της πιο μικρής κλίμακας δεν θα ήταν καθόλου ευχάριστο.»

Στη συνέχεια κατέβηκε ο εξοπλισμός για την κατάδυση στο σιφόνι. Χρειάστηκαν 3-4 άτομα για την μεταφορά του, η οποία γινόταν με πολλή προσοχή ιδιαίτερα όσον αφορά τις φιάλες αέρα. Ο εξοπλισμός είναι αρκετά ακριβός, εξειδικευμένος και ευαίσθητος στα χτυπήματα. Μια πιθανή βλάβη σε αυτόν θα μπορούσε να ματαιώσει την όλη επιχείρηση. Η όλη **κατάδυση σε βάθος ως 4,5μ.**, για να περαστεί το σιφόνι **μήκους 20μ.** χρειάστηκε μόνο **5'**. Τα περάσματα μέσα στο νερό ήταν αρκετά στενά σε ορισμένα σημεία ενώ το νερό θόλωνε αρκετά εύκολα σε απρόσεκτες κινήσεις μειώνοντας σημαντικά την ορατότητα ή και μηδενίζοντας την ακόμα. (Για αυτές τις περιπτώσεις χρειάζεται ο μίτος.)

«Βγαίνοντας από την άλλη πλευρά του σιφονιού και αντικρίζοντας ένα νέο τμήμα του σπηλαίου που από την αρχή της δημιουργίας του ως και την ημέρα εκείνη έκρυβε καλά το μυστικό του, η χαρά και η συγκίνηση μου ήταν απεριγράπτη. Ένιωσα μια εγρήγορση που την προκαλούσε η λαχτάρα της εξερεύνησης. Κάθε νέο μου βήμα φωτιζόταν από τους φακούς, που αποκάλυπταν «ανυπεράσπιστο» στα μάτια μου, το άγνωστο μέχρι εκείνη τη στιγμή σπήλαιο.

Μετά από μια **διαδρομή 100μ. στο νέο τμήμα του σπηλαίου**, ένα πηγάδι γύρω στα 10μ., ήταν το επόμενο εμπόδιο που με «ανάγκασε» να πάρω την απόφαση να γυρίσω πίσω στους σπηλαιολογούς μου που με περίμεναν κι εκείνοι με αγωνία για το αποτέλεσμα της κατάδυσης.

Μόλις με είδαν μετά από **μία ώρα εξερεύνησης** να ξεπροβάλλω από το νερό, ξεσπάσανε σε δυνατές φωνές και χειροκροτήματα. Είχα καιρό να ζήσω μια τέτοια στιγμή και να αντικρίσω τόση αγωνία στα βλέμματα των συντρόφων μου».

Κόσμος μας περίμενε και έξω από το σπήλαιο. Αγωνιούσαν κι εκείνοι με τη σειρά τους για το αποτέλεσμα. Ανάμεσα τους ήταν η **κα Ευγενία Μάνου-Σταθούση**, φύλακας αρχαιοτήτων της Ε' Εφορίας προϊστορικών και κλασικών αρχαιοτήτων Σπάρτης, μαζί με τον σύζυγο της **κ. Ηλία Μάνο**, αντιδήμαρχο του Δήμου Λεωνιδίου και ο φίλος μας **Μιχάλης Μένις**, ο οποίος, πάντα πρόθυμος να μας βοηθήσει σε ό,τι χρειαζόμαστε, μνηθήκε μαζί μας στα μυστικά και τις τεχνικές της σπηλαιολογίας.

Το ίδιο βράδυ και αφού βγήκε και ο τελευταίος σπηλαιολόγος

της ομάδας από το βράθυρο γύρω στις 1:00π.μ. (Κυριακή 19/05), **μας έκανε το τραπέζι στην γειτονική Βασκίνα, ο αντιδήμαρχος κ. Μάνος.**

Επιστρέψαμε στην Αθήνα για δουλειά στις 6:00 π.μ. ξημερώματα Δευτέρας. Ποιος το υπολογίζει όμως μπροστά στα αποτελέσματα που είχαμε.

Πολύ σύντομα (31/5-1/6) οργανώνουμε την επόμενη εξόρμησή μας στο «**Δέρσιο**». Σε αυτή τη φάση έπρεπε να αδειάσουμε το σιφόνι για να περάσουν οι σπηλαιολόγοι με υλικά και να συνεχίσουν την εξερεύνηση. Το **αδειασμα του σιφονιού** δεν είναι κάτι εύκολο. Δεν είχαμε επιχειρήσει ποτέ πριν κάτι παρόμοιο και δεν μπορούσαμε να είμαστε σίγουροι για το αποτέλεσμα. Μετά από πολλές συζητήσεις επιλέξαμε την μέθοδο σιφονισμού με φυσική ροή προς την

χαμηλότερη πλευρά του σιφονιού. Χρειαζόμασταν μόνο ένα **λάστιχο 40-50μ.** Γι' αυτό μερίμνησε ο **κ. Μιχάλης Μένιος**, που μας διέθεσε 100μ. λάστιχο και έτσι το τοποθετήσαμε διπλό.

Η όλη διαδικασία, από την μεταφορά, την τοποθέτηση ως και το να δουλέψει τελικά, ήταν πιο εύκολη από ό,τι φανταζόμασταν. Χρειάστηκε νέα κατάδυση για να περαστούν τα λάστιχα από την μέσα μεριά του σπηλαίου ώστε να αδειάζουν τα νερά χαμηλότερα, αφού το σπήλαιο έχει κατηφορική πορεία. **Το πρώτο νερό άρχισε να αδειάζει το Σάββατο το απόγευμα.** Βγήκαμε έξω να ξεκουραστούμε.

Το βράδυ απολαύσαμε και πάλι την **φιλοξενία του κ. Μάνου στην Βασκίνα.** Διανυκτερεύσαμε σε σκηνές έξω από τον Δέρσιο, ώστε να μην έχουμε ιδιαίτερες μετακινήσεις.

Την επόμενη μέρα την περιμέναμε με ανυπομονησία. **Μια ομάδα θα κατέβαινε για να εξερευνήσει το σπήλαιο μετά το σιφόνι, ενώ μια δεύτερη θα έπαιρνε μετρήσεις από το σπήλαιο για να γίνει η χαρτογράφηση του.**

Η πρώτη ομάδα δυστυχώς γύρισε πίσω άπρακτη. Η στάθμη του νερού στο σιφόνι είχε κατέβει **ήδη 2,5μ.** με την **παροχή των 2 ιντσών** να δουλεύει όλο το βράδυ, αλλά χρειαζόνταν λίγες ώρες ακόμα για να αδειάσει τελείως. Αδειασε αργά το απόγευμα της Κυριακής. Έτσι δεν είχαμε αρκετό χρόνο για εξερεύνηση. Ανανεώσαμε το ραντεβού μας για **το επόμενο Σαββατοκύριακο 5-6 Ιουνίου.**

Ο Κώστας Αδαμόπουλος ξεκινά την χαρτογράφηση του καινούργιου τμήματος από τον πάτο του πρώτου (άδειου πλέον) σιφονιού

Η Κλαίρη Βλαχάκη και η Έρι Τσάλου καταβαίνοντας προς το πρώτο σιφόνι.

Μετά από την είδηση ότι το σιφόνι είχε αδειάσει από νερό και είχαμε νέα εξερεύνηση κινητοποιήθηκε **το υπόλοιπο δυναμικό του Σ.Ε.Λ.Α.Σ.** Έτσι εκείνο το Σαββατοκύριακο (5-6/6) είχαμε μια από τις μεγαλύτερες εξορμήσεις του συλλόγου.

Ο αριθμός των συμμετεχόντων ξεπέρασε τους 20. Όλοι είχαν την αγωνία πόσο θα συνέχιζε το σπήλαιο. Αποφασίστηκε να δουλέψουμε σε τρεις ομάδες εναλλάξ, με **βάρδιες 8 ωρών, μέρα και νύχτα** ώστε να έχουμε καλύτερα αποτελέσματα και να αποφύγουμε τον συνωστισμό μέσα στο σπήλαιο.

Η στάθμη στο σιφόνι είχε ανέβει λίγο, εξαιτίας μιας μικρής εισροής νερού που έπεφτε μέσα σε αυτό. Κάτι που περιόρισε το διαθέσιμο χρόνο εργασίας. **Σε δύο τρεις εβδομάδες θα είχε ξαναγεμίσει.**

Οι ομάδες εξερεύνησαν περί τα **600 μέτρα** ενώ η ομάδα χαρτογράφησης αποτύπωσε περίπου **450μ.** μετά το 1^ο σιφόνι. **Το μέγιστο βάθος του σπηλαίου είναι -161μ.** Στο σημείο αυτό **συνάντησαν 2^ο σιφόνι,** που τροφοδοτείται με έντονη ροή νερού από ένα **παρακλάδι του σπηλαίου που ξεκινά στα -120μ.** Το σπήλαιο είναι πιο ενεργό όσο κατεβαίνουμε προς τα κάτω και το υγρό στοιχείο είναι όλο και πιο έντονο μετά το βάθος αυτό. Τα περάσματα μέσα από λίμνες πιο συχνά, ενώ από τα τοιχώματα έχουμε έντονες σταγονορροές. Η εξερεύνηση και η χαρτογράφηση συνεχίστηκε όλη τη νύχτα. Όσοι είχαν ολοκληρώσει τη «βάρδια» τους και ήταν πλέον εκτός σπηλαίου νωρίς είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν ένα **πλούσιο δείπνο, για το οποίο είχε φροντίσει ο Δήμαρχος Τυρού κ. Αντώνης Καρδάρας.** Η ομάδα χαρτογράφησης (Κ. Αδαμόπουλος, Γ. Καφετζή, και Π. Σταυρόπουλος) βγήκε τελευταία από το σπήλαιο περί-

που στις 04:00 π.μ.

Την επόμενη μέρα (**Κυριακή 6/6**) κατεβήκαμε ακόμα μια φορά στο σπήλαιο για να ψάξουμε ένα δεύτερο παρακλάδι με νερό, που ξεκινά σε βάθος -152μ. Και κατευθύνεται Νότια και ανηφορικά. το οποίο εξερεύνησε για πρώτη φορά το νέο μέλος του **Σ.Ε.Λ.Α.Σ.**, Μιχάλης Μπαττος. Εκεί χρειάζεται στολή κατάδυσης γιατί **το νερό βαθαίνει αισθητά και μόνο κολυμπώντας μπορεί να προχωρήσει κανείς.**

Την επόμενη μέρα (**Κυριακή 6/6**) κατεβήκαμε ακόμα μια φορά στο σπήλαιο για να ψάξουμε ένα δεύτερο παρακλάδι με νερό, που βρισκόταν στο ίδιο περίπου ύψος με το πρώτο και επεκτείνεται προς τα αριστερά. Εκεί χρειάζεται στολή κατάδυσης γιατί **το νερό βαθαίνει αισθητά και μόνο κολυμπώντας μπορεί να προχωρήσει κανείς.**

Περίπου **100μ. πιο μέσα η οροφή χαμηλώνει** αρκετά και δημιουργεί ένα **νέο σιφόνι** που χρειάζεται κι αυτό ψάξιμο με κατάδυση.

Βιοσπηλαιολογία

Παρατηρήθηκαν από τα μέλη της Αποστολής τα ακόλουθα έμβια όντα.

- α. Δολιχόποδα
- β. Γαρίδες σπηλαίων
- γ. Σκουλήκια
- δ. Κοινά Βατράχια
- ε. Μια νεκρή νυχτερίδα
- στ. Ένα νεκρό φίδι στην είσοδο

Γεωλογία

Όσον αφορά τα πετρώματα όπου βρίσκεται το σπήλαιο, σύμφωνα με το χάρτη του ΙΓΜΕ «ΦΥΛΛΟ ΛΕΩΝΙΔΙΟΝ», είναι **Δολομιτωμένοι ασβεστόλιθοι** στην επιφάνεια, και πιο βαθιά **ασβεστόλιθοι.**

Μαζί μας την Κυριακή **κατέβηκε και ο Μιχάλης Μένιος**, ο οποίος μας κατέπληξε με την άνεση που είχε μέσα στο σπήλαιο. Άλλωστε το είχε υποσχεθεί στον εαυτό του να δει πως είναι ο **«Δέρσιος»**. Την ίδια ημέρα η ομάδα χαρτογράφησης (Κ. Αδαμόπουλο και Π. Σταυρόπουλο) μαζί με τον Κ. Ρεμούνδο, εξερεύνησαν ένα ανώνυμο βάραθρο στην θέση «Σπαθί», κατόπιν υποδείξεως το κ. Γιάννη Ευσταθίου (βλέπε σχετική έκθεση)

Βλέποντας την έντονη παροχή νερού σε όλο το σπήλαιο θεωρήσαμε σκόπιμο να διακόψουμε προσωρινά την εξερεύνηση για λόγους ασφαλείας.

Έτσι όλοι μαζί ανανεώσαμε το ραντεβού μας με τον Δέρσιο για τον Σεπτέμβριο, με την ελπίδα να έχει λιγότερα νερά, ώστε να μπορέσουμε να περάσουμε και τα υπόλοιπα σιφόνια και γιατί όχι να τα αδειάσουμε κι αυτά.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους βοήθησαν στην πραγματοποίηση αυτής της εξερεύνησης:

Τον **Δήμαρχο Τυρού κ. Αντώνη Καρδάρá**, τον **Αντιδήμαρχο Λεωνιδίου κ. Ηλία Μάνο** καθώς και όλους τους **κατοίκους της Παλαιόχωρας** για την ζεστή τους φιλοξενία.

Την **κα Μάνου –Σταθούση**, φύλακα αρχαιοτήτων, για την παρουσία της σε όλες μας τις αποστολές.

Τον **κ. Γιάννη Ευσταθίου**, ζαχαροπλάστη του Τυρού, για τα ωραία του γλυκά.

Φυσικά τον φίλο μας **Μιχάλη Μένιο ή «Πέλεκας»** για την πολύτιμη βοήθεια του μέσα και έξω από το σπήλαιο.

Τους μαθητευόμενους σπηλαιολόγους στο **σεμινάριο σπηλαιολογίας 2003 του Σ.Ε.Λ.Α.Σ.** και **τα μέλη του συλλόγου** που συμμετείχαν στην αποστολή.

Την **Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας** για την χορήγηση της σχετικής άδειας εξερεύνησης.

Όλα τα μέλη του Σ.Ε.Λ.Α.Σ. και ειδικά τους **μαθητές των σεμιναρίων 2003.**

Ο Κ. Αδαμόπουλος περνάει τα στοιχεία της χαρτογράφησης το επόμενο πρωί σε ένα από τα δυο φορητά Η/Υ που διέθετε η αποστολή. Ο Κ. Μπουτάρas, καθώς μόλις είχε βγει, τον πληροφορεί για κάποιες λεπτομέρειες που παρατήρησε.

Τα μέλη της αποστολής

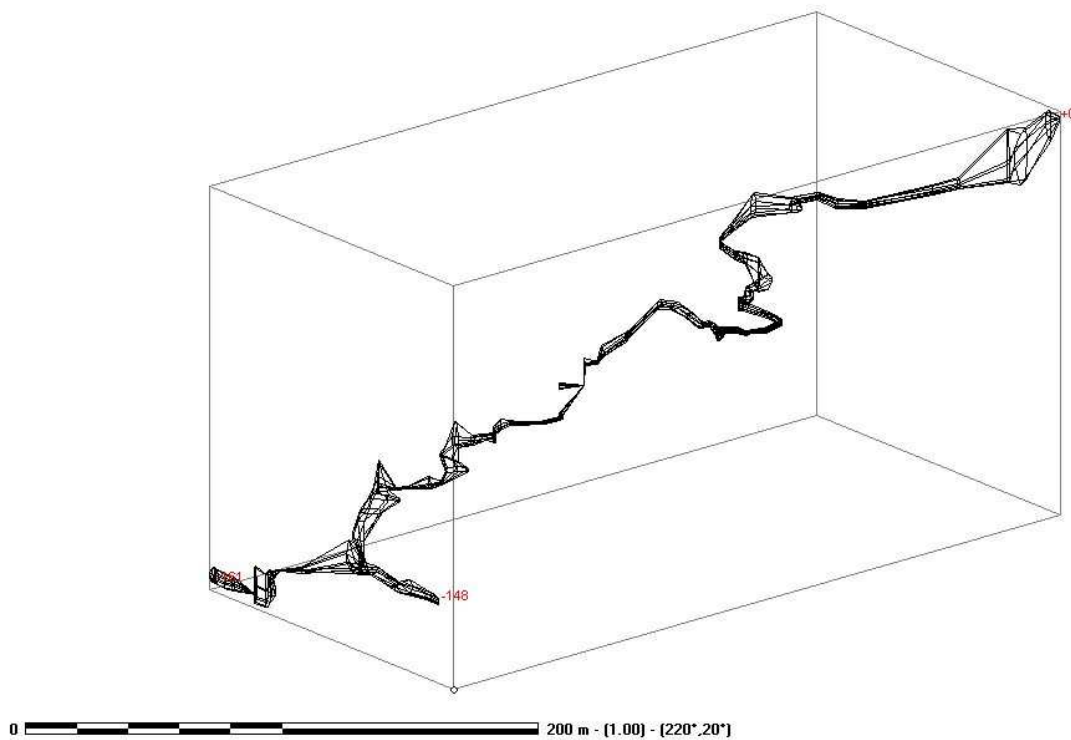
-Αδαμόπουλος Κώστας	-Μητσάκης Νίκος
-Αναγνώστου Ολυμπία	-Μπουτάρas Κομνηνός
-Βλαχάκη Κλαίρη	-Νόση Θάλεια
-Γεωργιάδης Κώστας	-Οικονόμου Αυγουστίνος
-Κανελλίδου Μαργαρίτα	-Σιόλα Λήδα
-Καφετζή Γιώτα	-Τελειούδη Ράνια
-Κόλλια Σταυρούλα	-Χαρίτος Νίκος
-Λεφάκης Άρης	-Χριστοδούλου Αντρέας
-Μανωλλάτου Μαριάννα	
-Μητσάκη Αμαλία	

Το σεμινάριο σπηλαιολογίας ΣΕΛΑΣ 2003

-Σιούτης Τόλης
-Φιλίππιδου Ευτυχία
-Σταυρόπουλος Πήτερ
-Ρεμούνδος Κώστας
-Μπάττος Μιχάλης
-Κωσταντιάδου Βασιλική
-Τσάλου Ελευθερία
-Θεοδούλου Θεοτόκης
-Λυρατζάκη Ειρήνη

Ανάγλυφος χάρτης της περιοχής. Το σπηλαίο φαίνεται με την κόκκινη γραμμή.

Τρισδιάστατη απεικόνιση του Σπηλαίου - Καταβοθρα «Δέρσιος»

